Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU MÄÄRUS (neljas koda)

1. oktoober 2019*

Eelotsusetaotlus – Otsuse tegemise vajaduse äralangemine

Kohtuasjas C-495/18,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Najvyšší súd Slovenskej republiky (Slovaki Vabariigi kõrgeim kohus) 29. mai 2018. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 30. juulil 2018. aastal, kriminaalasjas järgmise isiku suhtes:

YX,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja president M. Vilaras, kohtunikud K. Jürimäe, D. Šváby, S. Rodin ja N. Piçarra (ettekandja),

kohtujurist: M. Bobek,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Poola valitsus, esindaja: M. Majczyna,

– Rumeenia valitsus, esindajad: C.-R. Canțăr, A. Wellman ja L. Lițu,

– Soome valitsus, esindaja: H. Leppo,

– Euroopa Komisjon, esindajad: A. Tokár ja R. Troosters,

olles ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

määruse

1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsuse 2008/909/JSK vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kriminaalasjades tehtud otsuste suhtes, millega määratakse vabadusekaotuslikud karistused või vabadust piiravad meetmed, nende

* Kohtumenetluse keel: slovaki.

Euroopa Liidus täideviimise eesmärgil (ELT 2008, L 327, lk 27, ja parandus ELT 2018, L 243, lk 21), muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK (ELT 2009, L 81, lk 24) (edaspidi „raamotsus 2008/909“), artikli 4 lõike 1 punkti a ja lõiget 2 ning artikli 9 lõike 1 punkti b.

2 Taotlus on esitatud menetluses, mis käsitleb Tšehhi kohtu poolt kriminaalasjas tehtud kohtuotsuse tunnustamist ja selle otsusega Slovaki kodanikule YX-ile „maksude, tasude [või] samalaadsete kohustuslike maksete tasumisest kõrvalehoidmiseks“ kvalifitseeritud teo eest mõistetud viieaastase vangistuse täideviimist Slovakkias.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Raamotsuse 2008/909 artikli 3 lõige 1 näeb ette:

„Käesoleva raamotsuse eesmärgiks on kehtestada eeskirjad, mille kohaselt liikmesriigil, selleks et hõlbustada süüdimõistetud isiku sotsiaalset rehabilitatsiooni, tuleb tunnustada kohtuotsust ja viia mõistetud karistus täide.“

4 Raamotsuse artikli 4 lõige 1 sätestab:

„Tingimusel, et süüdimõistetud isik on väljaandjariigis või täidesaatvas riigis, ning tingimusel, et see isik on andnud oma nõusoleku, kui see on artikli 6 kohaselt nõutav, võib kohtuotsuse koos tunnistusega, mille tüüpvorm on esitatud I lisas, edastada ühte järgmistest liikmesriikidest:

a) liikmesriiki, mille kodanik süüdimõistetud isik on ja kus ta elab, […]

[…].“

5 Raamotsuse artikkel 13 näeb ette:

„Väljaandjariik võib põhjendusi esitades võtta täidesaatvast riigist tagasi tunnistuse selle ajani, kuni karistuse täideviimine ei ole täidesaatvas riigis alanud. Täidesaatev riik ei vii tunnistuse tagasivõtmisel enam karistust täide.“

Slovaki õigus

6 Seaduse nr 549/2011 nende otsuste tunnustamise ja täideviimise kohta, millega määratakse vabadusekaotuslik karistus Euroopa Liidus (Zákon č. 549/2011 Z.z. o uznávaní a výkone rozhodnutí, ktorými sa ukladá trestná sankcia spojená s odňatím slobody v Európskej únii), § 4 lõike 1 punktist a tuleneb sisuliselt, et Slovaki Vabariigis on võimalik otsust tunnustada ja täide viia, kui asjaolud, mille kohta otsus tehti, kujutavad endast kuritegu ka Slovaki Vabariigi õigussüsteemis, ning kui süüdimõistetu on Slovaki Vabariigi kodanik ja tema harilik viibimiskoht on Slovaki Vabariigis või tal on riigi territooriumil perekondlikud, sotsiaalsed või tööalased sidemed, mis võivad aidata kaasa tema sotsiaalsele rehabilitatsioonile ajal, kui ta kannab selles riigis oma vabadusekaotuslikku karistust.

7 Vastavalt seaduse nr 549/2011 § 3 punktile g tuleb „harilikku viibimiskohta“ mõista alalise või ajutise elukohana.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

8 Krajský soud v Ústí nad Labemi (Ústí nad Labemi maakonna kohus, Tšehhi Vabariik) 10. novembri 2014. aasta otsusega jäeti muutmata Vrchní soúd v Praze (Praha kõrgem kohus, Tšehhi Vabariik) 27. veebruari 2015. aasta otsus, millega oli Slovaki Vabariigi kodanikule YX-ile mõistetud maksualase süüteo eest viieaastane vangistus (edaspidi „kõnealune kohtuotsus“).

9 Krajský súd v Trenčíne (Trenčíni maakonna kohus, Slovakkia) sai 16. oktoobril 2017 Krajský soud v Ústi nad Labemilt (Ústí nad Labemi maakonna kohus) kõnealuse kohtuotsuse, millele oli lisatud raamotsuse 2008/909 I lisas nimetatud tunnistus.

10 Krajský súd v Trenčíne (Trenčíni maakonna kohus) tunnustas 6. detsembri 2017. aasta otsusega kõnealust kohtuotsust.

11 YX esitas selle otsuse peale apellatsioonkaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule Najvyšší súd Slovenskej republikyle (Slovaki Vabariigi kõrgeim kohus). Ta väitis oma kaebuse toetuseks, et elab alates 2015. aastast Tšehhi Vabariigis, mille kohta ta oleks võinud esitada tõendeid, kui teda oleks Krajský súd v Trenčíne (Trenčíni maakonna kohus) menetlusest teavitatud, ning tema harilikku viibimiskohta ei oleks kindlaks määratud Slovaki Vabariigi territooriumil.

12 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul nähtub Slovaki Vabariigi elanikkonna registrist, et alates 22. oktoobrist 1986 on YX-i alaline elukoht olnud selle liikmesriigi territooriumil. Ta märgib ka, et vastavalt asjasse puutuvatele liikmesriigi õigusnormidele on Slovaki Vabariigi kodaniku alaline või ajutine elukoht riigi territooriumil ainult registrikanded ja nende olemasolu ei sõltu asjaolust, kas kodanik tegelikult viibib vastavates kohtades või on nendega perekondlike, ühiskondlike, tööalaste või muude sidemetega seotud. Seega võib teise liikmesriigi otsust, millega määratakse vabadusekaotuslik karistus, tunnustada ja täide viia Slovakkias, kui süüdi mõistetud Slovaki kodanikul – isegi kui ta ei ela tegelikult Slovakkia territooriumil – on seal formaalselt alaline või ajutine elukoht.

13 Neil asjaoludel otsustas Najvyšší súd Slovenskej republiky (Slovaki Vabariigi kõrgeim kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas raamotsuse [2008/909] artikli 4 lõike 1 punkti a tuleb tõlgendada nii, et selles sätestatud kriteeriumid on täidetud ainult juhul, kui süüdimõistetud isikul on liikmesriigis, mille kodanik ta on, perekondlikud, ühiskondlikud, tööalased või muud sidemed, mille põhjal võib õigustatult eeldada, et karistuse täideviimine selles riigis võib hõlbustada süüdimõistetu sotsiaalset rehabilitatsiooni ja seetõttu on sellega vastuolus liikmesriigi õigusnorm nagu seaduse nr 549/2011 § 4 lõike 1 punkt a, mis lubab sellistel juhtudel tunnustada ja täide viia kohtuotsust ainult hariliku viibimiskoha alusel, mis on ametlikult registreeritud täidesaatvas riigis, sõltumata sellest, kas süüdimõistetul on selles riigis konkreetseid sidemeid, mis võiksid suurendada tema sotsiaalse rehabilitatsiooni võimalust?

2. Kui vastus eelmisele küsimusele on jaatav, siis kas raamotsuse [2008/909] artikli 4 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et ka raamotsuse artikli 4 lõike 1 punktis a viidatud juhul peab väljaandjariigi pädev asutus enne kohtuotsuse ja tunnistuse edastamist kontrollima, kas täidesaatvas riigis karistuse täideviimine vastab eesmärgile suurendada süüdimõistetud isiku sotsiaalse rehabilitatsiooni võimalust ja sellega seoses peab nimetatud asutus samal ajal saadud teabe ära märkima tunnistuse punkti d alapunktis 4 eelkõige juhul, kui süüdimõistetud isik raamotsuse artikli 6 lõike 3 kohaselt antud arvamuses kinnitab, et tal on väljaandjariigis konkreetsed perekondlikud, ühiskondlikud või tööalased sidemed?

3. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kas raamotsuse [2008/909] artikli 9 lõike 1 punkti b tuleb tõlgendada nii, et kohtuotsuse mittetunnustamise või täideviimisest keeldumise põhjusega on tegemist ka siis, kui raamotsuse artikli 4 lõike 1 punktis a ette nähtud juhul ei ole tõendatud,

hoolimata nimetatud sätte punktis 3 osutatud konsulteerimisest ega võimaliku muu vajaliku teabe esitamisest, perekondlike, ühiskondlike, tööalaste või muude sidemete olemasolu, mille põhjal võib põhjendatult eeldada, et karistuse täideviimine täidesaatvas riigis võib suurendada süüdimõistetud isiku sotsiaalse rehabilitatsiooni võimalust?“

Pärast eelotsusetaotluse esitamist toimunud areng

14 Eelotsusetaotluse esitanud kohus ja Tšehhi valitsus teatasid Euroopa Kohtule 4. juuni 2019. aasta kirjas, et Krajský soud v Ústi nad Labem (Ústi nad Labemi maakonnakohus) on kõnealuse kohtuotsuse tunnustamise taotluse tagasi võtnud. Tšehhi valitsus teatas samuti Euroopa Kohtule, et karistus on täitmisele pööratud Tšehhi Vabariigis ning et YX kannab oma karistust selle liikmesriigi vanglas alates 4. märtsist 2019.

15 Eelotsusetaotluse esitanud kohus teatas veel, et ta ei soovi oma eelotsusetaotlust tagasi võtta, kuna Euroopa Kohtu otsus käesolevas asjas võib olla tähtis teise tema menetluses oleva kohtuasja lahendamiseks.

16 Seda teavet arvestades palus Euroopa Kohus 11. juuni 2019. aasta kirjas, et eelotsusetaotluse esitanud kohus esiteks kinnitaks, kas kohtuasi, mille raames ta käesoleva eelotsusetaotluse esitas, on veel menetluses, ning teiseks teataks, kas ta jääb oma taotluse juurde.

17 Eelotsusetaotluse esitanud kohus teatas Euroopa Kohtule 27. juuni 2019. aasta kirjas, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 4. juulil 2019, et tema eelotsusetaotluse aluseks olev menetlus on peatatud kuni Euroopa Kohtu otsuse tegemiseni. Eelotsusetaotluse esitanud kohus kinnitas ka, et ta ei võta oma taotlust tagasi, kuna „tehtav kohtuotsus on oluline ühes teises [tema] menetluses olevas kohtuasjas otsuse tegemisel, milles on samad õiguslikud ja faktilised asjaolud ja milles menetlus on peatatud […], kuni Euroopa Kohus teeb otsuse käesolevas kohtuasjas.“

Eelotsusetaotlus

18 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on ELTL artiklis 267 sätestatud menetlus Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute koostöö vahend, mille abil Euroopa Kohus annab liikmesriikide kohtutele juhtnööre liidu õiguse tõlgendamisel, mida need kohtud vajavad nende menetluses oleva vaidluse lahendamiseks (10. jaanuari 2019. aasta kohtumäärus Mahmood jt, C-169/18, EU:C:2019:5, punkt 21 ja seal viidatud kohtupraktika).

19 Nii ELTL artikli 267 sõnastusest kui ka ülesehitusest nähtub, et eelotsusemenetlus eeldab tegelikult pooleli oleva menetluse olemasolu riigisisestes kohtutes, mille raames nad peavad tegema otsuse, milles tuleb eelotsusetaotluse kohta tehtud Euroopa Kohtu otsust arvesse võtta (vt eelkõige 22. oktoobri 2012. aasta kohtumäärus Šujetová, C-252/11, ei avaldata, EU:C:2012:653, punkt 14, ja 3. märtsi 2016. aasta kohtumäärus Euro Bank, C-537/15, ei avaldata, EU:C:2016:143, punkt 32).

20 Eelotsuse taotlemise mõte ei ole saada juhendavaid arvamusi üldiste või hüpoteetiliste küsimuste kohta, vaid eelotsusetaotlus esitatakse vajadusest vaidluse tõhusa lahenduse järele (vt eelkõige 22. oktoobri 2012. aasta kohtumäärus Šujetová, C-252/11, ei avaldata, EU:C:2012:653, punkt 15, ja 3. märtsi 2016. aasta kohtumäärus Euro Bank, C-537/15, ei avaldata, EU:C:2016:143, punkt 33).

21 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotlusest, et põhikohtuasja vaidlus puudutab Krajský súd v Trenčíne (Trenčíni maakonna kohus) otsust tunnustada talle Krajský soud v Ústi nad Labemi (Ústi nad Labemi maakonnakohus) poolt koos raamotsuse 2008/909 I lisas ette nähtud tunnistusega edastatud kõnealust kohtuotsust ja tunnistada see otsus Slovaki territooriumil täidetavaks.

22 Sellega seoses tuleb märkida, et raamotsuse 2008/909 artikli 13 kohaselt ei vii täidesaatev riik pärast direktiivi I lisas nimetatud tunnistuse tagasivõtmist enam karistust täide.

23 Euroopa Kohtule 4. ja 27. juunil 2019 saadetud kirjast aga nähtub, et Krajský soud v Ústi nad Labem (Ústi nad Labemi maakonnakohus) võttis kõnealuse kohtuotsuse tunnustamise taotluse tagasi ning et YX-ile mõistetud karistust viiakse otsuse teinud riigis alates 4. märtsist 2019 täide.

24 Seega tuleb tõdeda, et pärast seda tagasivõtmist on põhikohtuasja ese ära langenud.

25 Sellest järeldub, et eelotsuse küsimused on nüüd hüpoteetilised ning et tingimused, mis võimaldaksid Euroopa Kohtul eelotsusemenetlust jätkata, ei ole enam täidetud.

26 Neil asjaoludel ei ole vaja käesoleva eelotsusetaotluse kohta otsust teha.

27 See järeldus ei mõjuta eelotsusetaotluse esitanud kohtu võimalust esitada Euroopa Kohtule ELTL artikli 267 alusel uus eelotsusetaotlus, kui selline otsus oleks talle vajalik tema menetluses oleva kohtuasja lahendamiseks, mille raames tekivad tema hinnangul samad liidu õiguse tõlgendamise küsimused.

Kohtukulud

28 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

Vajadus lahendada Najvyšší súd Slovenskej republiky (Slovaki Vabariigi kõrgeim kohus) 29. mai 2018. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus on ära langenud.

Allkirjad